

APPLYING DYNAMIC VIRTUAL MODELS AS THE PEDAGOGICAL CONDITION OF INTENDING ENGINEERING TEACHERS PROFESSIONAL COMPETENCE

The article reveals the mechanism of pedagogical influence on the intending engineers and educators with the aim to form professional competence through the use of virtual dynamic models as specifically created learning environment. The definition of virtual dynamic model and its positive teaching features are represented in the article.

Key words: virtual dynamic model; professional competence; pedagogical condition; pedagogical influence.

УДК 378.016

О. С. Благосмыслов, І. В. Шелудько

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВИКЛАДАННЯ ВАРІАТИВНИХ МОДУЛІВ ХУДОЖНЬОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглянуто ступінь готовності студентів до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів основної школи, який оцінюється за відповідними рівнями готовності (високий, середній, низький). Структурними компонентами готовності майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів є: мотиваційно-орієнтаційно-цільовий, когнітивний, методичний (технологічний), креативно-діяльнісний та контрольньо-оцінний. З метою оцінки вказаних компонентів їх трансформовано у відповідні критерії, до кожного з яких визначено показники.

Ключові слова: підготовка, професійна підготовка, готовність, рівні готовності, компоненти готовності.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток сучасного суспільства обумовлює формування такої парадигми освіти, яка передбачає перехід до принципово нових систем навчання. Демократичні процеси в країні вимагають використання нових методів підготовки вчителя. Гуманітаризація освітнього процесу є пріоритетним завданням розбудови системи фахової підготовки спеціалістів усіх рівнів у світлі сучасних освітніх пріоритетів. Перед вищою школою особливо гостро постала проблема вдосконалення роботи педагогічних університетів з підготовки майбутніх учителів технологій з високим рівнем професіоналізму, творчої, активної особистості, здатної швидко адаптуватися до умов швидкозмінного суспільства. Важлива роль у цьому процесі належить педагогам, професійна підготовка яких вимагає постійної модифікації, пошуку нових підходів, педагогічних технологій, прийомів та засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Сьогодні в теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід, який охоплює багато аспектів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів.

Окремі проблеми підготовки вчителя технологій до викладання вивчали вітчизняні й закордонні вчені: Р. Гуревич, В. Гусєв, Й. Гушулей, О. Коберник, М. Корець, Г. Левченко, В. Сидоренко, В. Стешенко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та ін. – стандарти і напрями професійної підготовки учителя для освітньої галузі «Технологія»; теоретичні та практичні питання підготовки учителя трудового навчання розкриті у багатьох працях вітчизняних учених-педагогів: М. Бондаренко, В. Курок, В. Андріяшина, А. Вихруша, О. Гедвілло, В. Гетги, Р. Гуревича, В. Гусєва, П. Дмитренка, О. Коберника, В. Мадзігона, Л. Оршанського, В. Сидоренка, Г. Терещука, В. Титаренко, О. Торубари, Д. Тхоржевського, М. Янцура та ін., які

наголошують на необхідності посиленої уваги до освоєння студентами циклу дисциплін мистецького спрямування.

Формулювання цілей статті. Мету статті вбачаємо в обґрунтуванні сутності та структури готовності майбутнього вчителя технологій до викладання варіативних модулів художнього спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка у сучасних вищих навчальних закладах, безперечно, спирається на ідеї минулого, але вимагає перегляду і творчого розвитку всіх новітніх здобутків у царині проблеми підготовки майбутніх учителів технологій.

Багато педагогів досліджували процес підготовки вчителя. Так, педагог-новатор В. Ф. Шаталов поєднав зміст навчання з методами в єдиний педагогічний процес. Цю систему автор позиціонував як поетапну організацію пізнавальної діяльності в навчальному процесі і ділив її на сім етапів. В авторській методиці В. Ф. Шаталова одним із етапів було стисле викладання навчального матеріалу [1, с. 224 – 225].

Грунтовне дослідження професійної підготовки зроблено у працях І. А. Зязюна, який вважав, що підготовка майбутнього вчителя пов'язана з певними змінами в його пріоритетних орієнтирах: подолання «школярської методики учіння», яка виявляється у відсутності у студентів самостійності та змістової навчально-дослідницької мотивації [2].

Р. Гуревич і А. Коломієць вважають, що головними у навчальному процесі педагогічного ВНЗ мають стати такі напрями: інтеграція, гуманізація, професійна спрямованість, естетизація [3]. Автори наголошують на значній ролі теоретичної підготовки в професійній діяльності педагога, спрямованості студентів на неперервний професійний розвиток, самовдосконалення, розкриття внутрішнього потенціалу, творчість [3].

Ураховуючи зазначене, ми зупинимося на тому, що фахова професійна підготовка вчителів технологій повинна здійснюватися у поєднанні з методикою викладання варіативних модулів основної школи.

Виходячи з аналізу наукових джерел, можна стверджувати, що поняття «підготовка» тлумачиться двояко: як навчання, тобто спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань; як готовність, під якою розуміється наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання певних завдань. Результатом підготовки є готовність до професійної діяльності.

Зазначимо, що у педагогічних дослідженнях поняття «готовність» і «підготовка» диференціюються. Так, готовність прийнято тлумачити як результат процесу підготовки, а підготовку – як процес, що формує готовність особистості до діяльності [4, с. 32].

Відповідно до концепції В. Сластьоніна професійна готовність учителя є системою інтегрованих змінних властивостей, якостей, знань, навичок (досвіду) особистості. Зміст професійної готовності вчителя поєднує усвідомлення високої ролі вчителя і соціальної відповідальності [5].

Л. Сохань, І. Єрмакова, Г. Нессен акцентують увагу на таких компонентах готовності: 1) мотиваційному; 2) орієнтовному; 3) операційному; 4) вольовому; 5) оцінному [6].

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу думка О. Пехоти, яка так розуміє *готовність майбутнього вчителя до професійного саморозвитку: мотиваційно-цільовий критерій*, що забезпечує спрямованість подальших особистісно-професійних перетворень; *змістовий критерій*, який зорієнтований на поповнення системи спеціальних знань про структуру індивідуальності педагога та механізми його професійного саморозвитку; *операційний критерій*, що забезпечує володіння способами і прийомами здійснення професійного самодослідження і самовдосконалення; *інтеграційний критерій*, який дозволяє створити єдину картину професійної індивідуальності педагога [5].

Аналіз наукових джерел, педагогічної та психологічної літератури з теми дослідження,

кандидатських та докторських дисертацій дає підстави стверджувати, що реальна практика й життя доводять – підготовка студентів у вищих навчальних закладах повинна якнайповніше забезпечувати процес формування готовності майбутнього вчителя до навчання варіативних модулів учнів 5–9 класів [7].

Результат аналізу літератури у галузі підготовки майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів 5–9 класів не допоміг визначити критерії, компоненти та показники готовності. Тому на основі специфіки роботи вчителя технологій і вже визначених компонентів готовності до професійної діяльності нами виокремлено наступні структурні взаємопов'язані компоненти готовності майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів 5–9 класів:

- мотиваційно-орієнтаційно-цільовий – цей компонент є основним і визначається суспільними вимогами, освітніми стандартами, освітньо-кваліфікаційними характеристиками;
- когнітивний – передбачає формування комплексу психолого-педагогічних, технологічних та методичних знань, необхідних для ефективного здійснення вивчення варіативних модулів художнього спрямування учнів основної школи;
- методичний (технологічний) – полягає в засвоєнні майбутнім учителем принципів, форм та методів здійснення навчально-виховної діяльності в основній школі;
- креативно-діяльнісний – відображає практичну готовність майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів основної школи.
- контрольно-оцінний – має забезпечувати зворотній зв'язок з результатами навчальної діяльності на занятті [8].

Виділені нами компоненти готовності майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів 5–9 класів перебувають у тісному взаємозв'язку і динамічній взаємодії. Таким чином, у сукупності їх можна розглядати як готовність майбутнього вчителя технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування (рис. 1).

Рис. 1. Компоненти готовності майбутніх учителів технологій до вивчення варіативних модулів художнього спрямування

На основі розроблених показників готовності студентів до роботи з учнями в основній школі ми визначили рівні готовності майбутніх учителів технологій до вивчення варіативних модулів художнього спрямування (таблиця 1).

Рівні готовності майбутніх учителів технологій до роботи з учнями

Рівні	Характеристика
Високий	- чітке знання цілей, завдань та змісту освітнього процесу технологій в основній школі; - уміння обрати із великої кількості форм і методів роботи на уроках технологій з учнями 5–9 класів найбільш доцільну, з урахуванням індивідуальних якостей дитини; - високий рівень знань теоретичного матеріалу і уміння творчо застосовувати його на практиці; - постійне прагнення до вдосконалення педагогічного процесу на уроках технологій.
Середній	- неповне знання цілей, завдань та змісту освітнього процесу технологій в основній школі; - непостійність в уміннях обрати із великої кількості форм і методів роботи на уроках технологій з учнями 5–9 класів найбільш доцільну, з урахуванням індивідуальних якостей дитини; - неповне володіння теоретичним матеріалом і слабкі вміння творчо застосовувати його на практиці; - епізодичне прагнення до вдосконалення педагогічного процесу на уроках технологій.
Низький	- знання елементарних положень освітнього процесу технологій в основній школі; - відсутність умінь обрати із великої кількості форм і методів роботи на уроках технологій з учнями 5–9 класів найбільш доцільну, з врахуванням індивідуальних якостей дитини; - низьке володіння теоретичним матеріалом, відсутність уміння використовувати його на практиці, відсутність уміння творчо застосовувати його на практиці; - відсутність професійного інтересу до роботи на уроках технологій.

Висновки. Таким чином, цілісний процес підготовки майбутніх учителів технологій до вивчення варіативних модулів художнього спрямування у 5–9 класах повинен проводитись як у процесі теоретичної, так і практичної підготовки з орієнтацією на структурні компоненти процесу підготовки, а також на відповідні критерії, показники та рівні готовності майбутнього фахівця.

Література

1. Амонашвілі Ш. А. Воспитательная и образовательная функция учения школьников / Ш. А. Амонашвілі. – М. : Педагогика, 1984. – 297 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти [Текст] / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
3. Гончаренко С. У. Професійна освіта : навчальний посібник / [укл. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало]. – К. : Вища школа, 2000. – 149 с.
4. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. на здобуття ступеня д-ра пед. наук : спец. 03.00.01 / К. М. Дурай-Новакова. – М. : 1983. – 145 с.
5. Коваленко Е. Э. Методика профессионального обучения: учебник [для инженеро-педагогов, преподавателей спецдисциплин системы профессионально-технического и высшего образования] / Е. Э. Коваленко. – Х. : ЧП «Штрих», 2003. – 480 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. А. Омеляненко. – К. : Знання, 2007. – 447 с.
7. Коменський Я. А. Великая дидактика [избр. пед. соч.] / Я. А. Коменський. – М. : Учпедгиз, 1995. – 342 с.
8. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. – М., 1981. – 185 с.

А. С. Благосмыслов, И. В. Шелудько

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГИЙ К ПРЕПОДАВАНИЮ ВАРИАТИВНЫХ МОДУЛЕЙ ХУДОЖЕСТВЕННОГО НАПРАВЛЕНИЯ

В статье рассматривается степень готовности студентов к изучению вариативных модулей художественного направления учащихся основной школы, который оценивается по соответствующим уровням готовности (высокий, средний, низкий). Структурными компонентами готовности будущих учителей технологий к изучению вариативных модулей являются: мотивационно-ориентационно-целевой, когнитивный, методический (технологический), креативно-деятельностный и контрольно-оценочный. С целью оценки указанных компонентов они трансформированы в соответствующие критерии, к каждому из которых определены соответствующие показатели.

Ключевые слова: подготовка, профессиональная подготовка, готовность, уровни готовности, компоненты готовности.

O. Blahosmyslov, I. Shelud'ko

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF INTENDING TECHNOLOGY TEACHER READINESS TO TEACHING VARIATIVE MODULES OF AESTHETIC DIRECTION

In the article the readiness of students to master variative modules of artistic direction of secondary school pupils, which is measured at appropriate levels of readiness (high, medium, low) is investigated. Structural components of intending teachers of technology learning modules are varied: motivational-orientation budgeting, cognitive, methodological (technology), creative-activity, control and evaluation. In order to be evaluated properly, these components are transformed into their respective criteria, each of which is defined at the corresponding figures.

Key words: education, professional training, readiness, readiness components.

УДК 374.7

П. Г. Буянов

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН СЬОГОДЕННЯ

У статті аналізується роль освіти дорослих як динамічної та гнучкої системи у контексті сучасних соціально-економічних змін. Наголошується, що освіта дорослих стає важливим фактором соціально-економічного і духовного розвитку та оновлення суспільства, показником його прогресу. Виконуючи адаптивну, соціалізувальну, соціокультурну та педагогічну функції, освіта дорослих є одним із найважливіших факторів економічного і соціального прогресу.

Ключові слова: освіта дорослих, сучасне суспільство, суспільний розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах соціально-економічних перетворень, які відбуваються в Україні, саме освіта виконує стабілізувальну функцію й сприяє адаптації людини до нових умов. Освіта є способом соціалізації особистості й забезпечення наступності поколінь, середовищем спілкування й залучення до світових цінностей, досягнень науки і техніки.

Освіта потрібна не для окремих, часткових змін на краще у суспільстві, а для докорінних змін психологічних і моральних якостей людей, їх культури, без чого не тільки неможливий суспільний прогрес, але й саме існування цивілізації опиняється під загрозою [1, с. 135].

Ідея розвитку системи освіти дорослих набуває особливої цінності, такої як цінність